

Tokat/Reşadiye yöresinde icra edilen uzun havaların “ezgi çekirdeği” yöntemiyle analizi

Analysis of “uzun hava” performed in the Tokat/Reşadiye region with the “melody nukleus” method

Berat Talat Karakoç¹, Murat Salim Tokaç², Cenk Güray³

¹ Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye.

² Haliç Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

³ Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

ÖZ

Reşadiye yöresi; Tokat ili müzik kültürü içerisinde önemli bir yere sahiptir. Yörede derlenen yedi uzun havanın üçü bu yöreye aittir. Reşadiye; Almus, Başçiftlik, Niksar ve Akkuş (Ordu) ilçelerini kapsayan coğrafi bölgenin kendine has müzikal yapısı olduğu bilinmektedir. Özellikle Çargâh kararlı uzun havalar yöreye özgü ezgisel yapı ve motiflere sahiptir.

Yörede okunan uzun havalar incelendiğinde genellikle Çargâh perdesinin merkez tanımlayıcı perde olarak kullanıldığı, ortak tanımlayıcı perdenin Hüseyini ve Nim Hisar olarak iki ayrı şekilde kullanıldığı görülmektedir. Hüseyini perdesinin ortak tanımlayıcı perde olduğu eserler genellikle “Efilo, Fadik, Canım havası” olarak adlandırılan uzun havalar. Nim Hisar perdesinin ortak tanımlayıcı perde olduğu uzun havalar ise “Nezük” olarak adlandırılmaktadır. Bu ayrım esasında yöre müziğinde ezgi yapılarında tek bir perdenin değişmesinin uzun havanın farklı bir isimle ifade edilmesine ve en küçük ezgi yapılarının önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın başlıca amacı; Tokat yöresi müzik kültürünün karakteristik yöresel motiflerini içinde barındıran Reşadiye uzun havalarını ezgi çekirdeği yöntemiyle incelemektir. Çalışmada TRT repertuarında Reşadiye yöresine kayıtlı üç uzun hava, ezgi çekirdeği yöntemiyle analiz edilmiştir. Eserlerin cümle yapıları ve bu yapılarıdaki ezgi çekirdekleri tespit edilmiş, form yapıları tablo üzerinde gösterilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Çargâh perdesinin merkez tanımlayıcı perde olduğu, Hüseyini ve nim hisar perdelerinin ayrı uzun havalarda ortak tanımlayıcı perde olarak yer aldığı, bir eserde Çargâh diğerlerin de ise Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapılarının hâkim olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Tokat uzun havaları, Reşadiye, analiz, makam, ezgi çekirdeği

ABSTRACT

Reşadiye region has an important place in the music culture of Tokat. Three of the seven “Uzun Hava” collected in the region belong to this region. It is known that the geographical region covering the districts of Reşadiye; Almus, Başçiftlik, Niksar and Akkuş (Ordu) has its own musical structure. In particular, “Uzun Hava” with a Çargâh tone (karar sesi) have melodic structure and motifs unique to the region.

When the “Uzun Hava” sung in the region are examined, it is seen that the pitch of Çargâh is generally used as the central defining pitch, and the common defining pitch is used in two different ways as hüseyini and nim hisar. The works in which Hüseyini is the common defining pitch are generally “Uzun Hava” called “Efilo, Fadik, Canım havası”. “Uzun Hava” in which

Berat Talat Karakoç — berattalatkarakoc@duzce.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 14.03.2025 — Kabul tarihi/Accepted: 27.03.2025 — Yayın tarihi/Published: 30.04.2025

Bu makale Berat Talat Karakoç’un Prof. Dr. Murat Salim Tokaç ve Prof. Dr. Cenk Güray danışmanlığında yürüttüğü “Tokat Yöresinde İcra Edilen Uzun Havaların Motiflik Yapılar, Makamsal ve Biçimsel Özellikleri Açısından Analizi” başlıklı sanatta yeterlilik tezinden üretilmiştir.

Telif hakkı © 2025 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2025 The Author(s). This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

the nim hisar pitch is the common defining pitch are called “Nezük”. This distinction essentially reveals that the change of a single pitch in the melody structures in the local music causes the “Uzun Hava” to be expressed with a different name and the importance of the smallest melody structures.

The main purpose of this study is to analyze the Reşadiye “Uzun Hava”, which contain the characteristic local motifs of the music culture of Tokat region, with the melody nucleus method. In the study, three “Uzun Hava” registered to Reşadiye region in TRT repertoire were analyzed with the melody nucleus method. The sentence structures of the pieces and the melody nuclei in these structures were determined and their form structures were shown on the table. As a result of the analysis, it was determined that Çargâh pitch is the central defining pitch, hüseyini and nim hisar pitches are common defining pitches in different “Uzun Hava”, and Çargâh in one “Uzun Hava” and Bayati Şiraz melody nucleus structures are dominant in the others.

Keywords: Tokat uzun havaları, Reşadiye, analysis, makam, melody nucleus

1. GİRİŞ

Tokat, yüzyıllar boyunca yerleşim yeri olarak kullanılan bir bölgedir. Köklü bir yaşam alanı geçmişi olmasının bir sonucu olarak, kendine has kültürel ve müzikal kimliği olan bir şehirdir. Orta Asya müzik kültürünün önemli ayırt edici özelliği olan pentatonik ezgi yapısına benzer yapı, bu coğrafyanın müzik kültüründe de görülmektedir. Pentatonik ezgi yapısının bu yöre ezgilerinde görülmesi, yöre halkının müzikal kimliğini korumada ve geleneklerine bağlı kalmada ne kadar hassas olduğunu göstermektedir.

Reşadiye, Almus, Başçiftlik, Niksar ve Akkuş (Ordu) ilçelerini kapsayan coğrafi bölgenin kendine has müzikal yapısı olduğu görülmektedir.

Reşadiye ve Almus yöresi, kültürel asimilasyonun en az olduğu yerdir. Burası Oğuzların sağ kolu Bozoklardan, Yıldızhan oğullarından gelen, inanç olarak “Hubyar Sultan” Ocağına Bağlı, “Sıraç” Alevileri adıyla anılan Bey Dilli Türkmen Aşiretleri ve diğer Sünni Türkmen aşiretlerin yoğun olarak yaşadığı bölgedir. Bölge halkı günümüzde hâlâ büyük oranda geleneklerine bağlı şekilde yaşamaktadır. Yaptığımız alan çalışmalarında, öz kültürüne sahip çıkma konusunda oldukça muhafazakâr davrandıklarına bizzat şahit olduk, bu durum kültürel ürünlerin de korunması anlamına gelir (Kurt, 2014, s. 162).

Reşadiye yöresinde icra edilen Çargâh kararlı uzun havalar genelde “Efilo” havası olarak adlandırılmaktadır. “Efilo” ismi soy adı kanunu çıkmadan önce Karadeniz bölgesinde insanların soy esasına bağlı olarak kullandığı lakap kısaltmasıdır. Aslında “Efiloğlu” adının yöredeki kısaltılmış ifade biçimidir. Uzun havaların isimlendirilmesi hususunda diğer bir tercih şekli ise yöre halkı ve icracılarının bazı uzun havaların girişinde söylenen “Canım ve Fadik” sözlerini uzun havanın adı olarak ifade etmesidir. Yörede Çargâh kararlı icra edilen ancak Hüseyini perdesi yerine nim hisar perdesinin kullanıldığı uzun hava örneklerine de rastlanılmaktadır. Bu uzun havalar ise “Nezük” olarak adlandırılmaktadır. Nezük adı Sivas’ın Hafik ilçesine bağlı Mazan Köyünde doğan, Niksar’a gelin giden Nezük’ün hikayesinden gelmektedir (Akar, 2017).

Araştırmada TRT Türk Halk Müziği repertuarında Tokat yöresine kayıtlı yedi uzun havaya ulaşılmıştır. Bu uzun havaların künye bilgileri Tablo 1’de verilmiştir. Yörede icra edilen diğer uzun havalara yönelik yapılan araştırmada Salih Turhan ve Selahattin Adıgüzel’in (2008) kaleme aldığı “Tokat Türküleri ve Oyun Havaları” isimli kitapta yirmi iki uzun hava tespiti yapılmış bu uzun havaların yedi tanesi TRT repertuarına kayıtlı eserlerdir. Araştırma sırasında yöre sanatçılarına ait albümlerde farklı uzun hava kayıtlarına da rastlanmıştır.

Tablo 1*TRT Repertuarında Yer Alan Tokat Yöresi Uzun Havaları*

Rep. No	Yöre	Uzun Havanın Adı	Kaynak Kişi	Derleyen
201	Tokat/Reşadiye	Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?	Mihrican Bahar	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.
292	Tokat/Reşadiye	Koyun Kuzulayınca	Mihrican Bahar	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.
322	Tokat/Reşadiye-Almus	Ohtap Bellerinde Geliyor Posta	Ali Yıldız Hüseyin Yıldız	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.
360	Tokat	Tokat Bir Bağ İçinde	Hüsnü Aykal Seha Okuş	Muzaffer Sarısözen
462	Tokat/Turhal	Dolandım Gurbeti Buraya Geldim Ayrılan	Mehmet Aslan Dağdeviren	Nurettin Çamlıdağ
522	Tokat	Gurbet Ellerinde Garip Kuş Gibi	Arif Meşhur	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.
872	Tokat/Turhal-Kelkit	Göremedim Gündüzlerim Geç Oldu	Mehmet Aslan Dağdeviren	Nurettin Çamlıdağ

Bu çalışmada makamları “kalıpsal motif” veya “tipik ezgiler” üzerinden araştıran “makamsal ezgi çekirdekleri” yöntemi (Bayraktarkatal ve Güray, 2021) temel analiz yöntemi olarak kullanılmıştır. TRT THM repertuarında Reşadiye yöresine kayıtlı üç uzun hava “makamsal ezgi çekirdekleri” yöntemi ile incelenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın başlıca amacı Tokat/Reşadiye bölgesi müzik kültürünün ezgisel yapı açısından en karakteristik öğelerini içinde barındıran yöresel uzun havaları; motifik, makamsal ve biçimsel açıdan incelemek ve böylelikle Orta Asya ve Kafkasya gibi komşu coğrafyalarla Anadolu’nun müzik etkileşimi üzerinde fikir yürütmeye çalışmaktır. Çalışmada müzikal/makamsal analiz metotları kullanılacak, tarihsel kayıtlar ve güncel örnekler incelenecek ve söz konusu sorulara cevaplar aranacaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Tokat/Reşadiye bölgesi uzun havalarının motifik, makamsal ve biçimsel açıdan incelenmesi ve yöreye ait ezgi çekirdeği yapılarının tespit edilmesi açısından önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma Tokat/Reşadiye bölgesi müzik kültürünün ezgisel yapı açısından en karakteristik öğelerini içinde barındıran yöresel uzun havaları motifik, makamsal ve biçimsel açıdan müzikal analizini yapmak amacıyla gerçekleştirilen nitel bir çalışmadır.

Betimsel bir araştırma yöntemi olan kaynak tarama yöntemi ve doküman/kayıt incelemesi kullanılmıştır. “Betimsel (descriptive) araştırma verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar” (Büyüköztürk vd., 2018, s. 24). “Tarama modelleri ise geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır şeklinde yorumlanmıştır” (Karasar, 2012, s. 77).

Araştırma için gerekli olan veriler kaynakların (tez, makale, dergi, kitap, dijital medya kaynakları, ses, video eski ve güncel kayıtlar,) taranması ve alanında uzman kişilerle yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Ayrıca, web kaynaklı ulusal ve uluslararası veri tabanları taranarak ilgili verilere ulaşılmıştır. Araştırmadaki veriler, veri toplama teknikleriyle elde edilmiştir.

Araştırmada Tokat/Reşadiye yöresinde TRT THM Repertuarına kayıtlı üç uzun havanın tarihsel kayıtları ya da güncel örnekleri yazar tarafından notaya alınmıştır. Eserlerin makamsal analizi Bayraktarkatal ve Güray’ın 2021 yılında önerdikleri “Makamsal Ezgi Çekirdekleri” kavramının yeni bir yaklaşım içeren model aracılığıyla gerçekleştirilmiştir (Bayraktarkatal ve Güray, 2021).

3. BULGULAR

3.1. Reşadiye Yöresi Halk Müziğinin Kültürel ve Müzikal Yapısı

1943 yılında Muzaffer Sarısözen’in Tokat, Amasya, Ordu, Samsun, Giresun ve Trabzon illerine gerçekleştirdiği yedinci derleme gezisi yörede yapılan en önemli halk müziği araştırmasıdır. Halil Bedii Yönetken ve teknisyen Rıza Yetişen’in de olduğu ekip Tokat ve Amasya’da halaylar, turnalar, yıldız ve bozlağı andıran uzun havaları derlemiştir (Coşkun Elçi, 1997, s. 80).

Reşadiye’nin merkez olduğu, özellikle Almus, Niksar ve Akkuş yöresi Reşadiye müzik kültürünün ve yapısının görüldüğü bölgedir. Bu bölge ortak bir müzik kültürüne sahiptir. Yörede icra edilen pentatonik yapıya sahip ezgilerin 4-5 sestten oluştuğu, açış icrasına genellikle Çargâh ya da Hüseyini perdesinde başlayan, sözlere gerdaniye perdesinden giriş yapıp Hüseyini perdesine glissando ile inilen yaygın bir motifin bulunduğu karakteristik bir ezgi yapısına sahiptir. Aynı seyir özelliklerine sahip ancak Hüseyini yerine Nim Hisar perdesinin kullanıldığı uzun hava örneğine de bölgede sıkça rastlanılmaktadır.

Bölgede icra edilen uzun havaların adları hakkında farklı görüş ve kullanım şekillerin olduğu görülmektedir. Çargâh kararlı bu uzun havaların geneline “Efilo” havası denildiği ancak canım sözleriyle başlayan ezgilerin “Canım”, fadik sözünün geçtiği ezgilerin “Fadik” havası olarak adlandırıldığı da görülmektedir. Durmaz (2024) yüksek lisans tez çalışmasında yöre sanatçıları ile yaptığı kişisel görüşmede, sanatçılardan biri bu havalara “Dere Havaları (Dere ağzı)” denildiğini diğeri ise bazı eserlerde yerel halkın beğendiği ezgileri kullanarak eserlerin varyantlarını oluşturduğu, aynı eserin içinde hem canım hem de fadik sözünün kullanıldığı bu havalara ise hem Canım hem de Fadik havası denildiğini ifade etmiştir (Durmaz, 2024). Yörede okunan bu tarz türküler “Yüksek Havalar” da denilmektedir. Bunun başlıca sebebinin, türkülerin dik seslerde icra edilmesinin olduğu ifade edilmektedir (Can ve Turhan, 2006).

“Efilo havaları, eski dönemlerde yaşamış Efil ağa veya Efiloğlu Mustafa adındaki bir kişinin, genellikle mâni dörtlükleri üzerine yaptığı besteler üzerinde geliştirildiği kişisel okuma tavrı ile özdeşleştirilmiştir” (Haşhaş, 2022, s. 390). Haşhaş’a (2022) göre Efiloğlu Mustafa tarafından icra edilen müzikal karakteristikler zaman içinde benimsenerek yöresel bir üslup haline dönüşmüştür (Haşhaş, 2022).

Çargâh kararlı icra edilen ve nim hisar perdesinin kullanıldığı uzun havalar ise “Nezük” olarak adlandırılmaktadır. Nim hisar perdesi bu uzun havanın ayırt edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca bu uzun havaların genelinin sözlerinde “Nezük” ifadesinin vurgulandığı görülmektedir.

Kemal Bilsel Sarısözen ile gerçekleştirilen kişisel görüşmede Sarısözen, yörede icra edilen Çargâh kararlı türkü ve uzun havaların “Cer” havası olduğunu belirtmiştir. Bu havaların Reşadiye taraflarına ait olduğunu, özellikle Tozanlı deresi tarafında icra edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca Niksar ilçesinde de icra edildiğini belirtmiştir. Sarısözen bu ezgilerin özel nev’i şahsına münhasır bir ezgi olduğunu “Canım...” diye başlayıp devam ettiğini girişteki sözlerin farklı başlayabileceği ancak türün değişmediği aynı tür olduğunun altını çizmiştir (Kemal Bilsel Sarısözen, Kişisel görüşme, 23.Ekim.2023).

Reşadiye yöresinin kırık hava ve oyun müzikleri ezgi yapısının, yöreye ait uzun hava ezgi yapılarıyla örtüştüğü ifade edilebilir. TRT repertuarına kayıtlı Reşadiye kırık havaları incelendiğinde 30 kırık havanın 17’sinin Çargâh kararlı olduğu görülmektedir. Eşiğül tarafından yürütülen çalışmaya göre de “Reşadiye yöresine ait oyun müziklerinin genel olarak Çargâh makamında olduğu ve ezgilerin geneli do-sol sesleri arasında icra edildiği saptanmıştır. Reşadiye ilçesinde de oynanan diğer oyun türlerinin ise Hüseyini ve Uşşak makamında oldukları görülmektedir” (Eşiğül, 2012, s. 127). “Yöresel üslup ve tavır söz konusu olduğunda Çargâh ve do karalı Pençgâh makamı dizilerinin öne çıktığı tespit edilmiştir” (Arslan, 2016, s. 118).

TRT Repertuarında serbest zamanlı ve usullü ezgi yapısının birlikte yer aldığı eserlere de rastlanılmaktadır. Araştırma sırasında ulaşılan eserlerin Reşadiye yöresine kayıtlı olduğu görülmektedir. “Ekin Ektim Çöllere” (Tokat/Reşadiye), “Ela Gözlerini Sevdığım Güzel” (Tokat/Reşadiye), “Gonaklar Yaptırdım” (Tokat/Reşadiye-Kızılcaören Köyü), “Müdür Beyin Yeşil Kürkü” (Tokat/Reşadiye) ve “Yeni Çiftlik Derler” (Tokat/Reşadiye) türkülleri bu ezgilere örnek olarak verilebilir. Bu türkülerin serbest ölçülü kısımları ile yöre uzun havalarının ezgi yapıları karşılaştırıldığında benzer yapı ve motiflere sahip olduğu ifade edilebilir.

3.2. Müzikal Analiz İçin Kullanılan Yöntem: “Ezgi Çekirdeği”

“Karakteristik bir aralık makamın tanınması ve belirlenmesi için yeterli olabilir” (Bayraktarkatal, 1997). “Makamı oluşturan ses malzemesi birden fazla ezgi parçasının birleşmesi ve birbirleriyle ezgisel ilişkiler kurmasıyla oluşmaktadır” (Güray, 2012, s. 116). “MEÇ, belli bir makamsal ezgi içinde şekillenmiş, duyusu, veya izlenim olarak “bir makamın belirginleşmesini ve anlaşılmasını sağlayan ezgisel bir motif, yürüyüş, çizgi veya örgü demektir” (Öztürk, 2014, s. 19). “Dolayısıyla makam yapısı içinde önem arz eden perdeler öncelikle makam malzemesini oluşturan daha küçük ezgi parçalarında ön planı çıkan merkezleşen perdelerdir. Gelenekte cins, tabaka gibi isimlerle tarif edilmiş olan bu yapılar daha geniş olarak merkez ve uydu seslere sahip ezgi çekirdekleri olarak da tanımlanabilmektedir” (Güray, 2012, s. 116). “Bir Makamın bir diğer makamdan ayırt edilmesini sağlayan “ezgisel kod” işte bu ezgi çekirdekleri içindeki perdelerin işlevleri aracılığıyla ortaya çıkmaktadır” (Güray, 2023, s. 21).

Bayraktarkatal ve Güray (2021) “Anadolu ve Komşu Coğrafyalar Makam Müziği Atlası” kitabında VI. bölümde yer alan “Makamın Yapıtışı” başlıklı yazıda “ezgi çekirdeklerinin” çalışma prensibini, bir makama “duygusal” benzerlik ve aidiyet gösteren ezgileri üreten bir “algoritmaya” benzete bilmenin mümkün olduğunu vurgulamış ve ezgi çekirdeğinin oluşum prensiplerini ortaya çıkaran kurallar, perdelerin birbiriyle ilişkileri sonucunda ortaya çıkan işlevleri sınıflandırılmıştır (Bayraktarkatal ve Güray, 2021). Ezgi çekirdeği içerisindeki perde tipi dörde ayrılmıştır; Merkez tanımlayıcı perde/kutb (M), Ortak tanımlayıcı perde (T), Pekiştirici perde (P) ve Süsleyici perde (S) (Bayraktarkatal ve Güray, 2021).

Merkez tanımlayıcı perde; “ezgi çekirdeğinin” ana ekseninde-merkezinde yer alır. Çevresindeki üç ya da dört perde bu perdeyi merkez/kutb alacak bir biçimde hareket etmekte ve bu perde üzerinde kararlı bir dengenin oluşmasını sağlamaktadır. Ortak tanımlayıcı perde; “makama” temel teşkil eden ezgilerin tanımlanabilmesini, “merkez tanımlayıcı perde” ile bir “gerilim-çözülüm” ilişkisi kurarak sağlayan “bütünleştirici” bir işleve sahiptir. Pekiştirici perde; “kullanıldığında merkez tanımlayıcı perde üzerinde oluşan “kararlı dengeyi” pekiştiren, destekleyen, güçlendiren bir işlev ve etkiye sahiptir. Süsleyici perde; diğer perdeler arasındaki “ezgisel geçiş, bağlantı, varyasyon ve hareketi” sağlayan bir işleve sahiptir (Bayraktarkatal ve Güray, 2021).

Bu çalışmada öncelikle notaya alınan uzun havaların form yapılarının tespiti için cümle yapıları belirlenmiştir. Belirlenen cümle yapıları harflerle (A, B, C olarak) ifade edilmiştir. Benzer yapıdaki müzik cümleleri aynı harf ile ufak farklılıklar içeren cümleler ise A1 şeklinde üssü olarak belirtilmiştir. Makamsal analiz yapılırken, yukarıda belirtilen kurallar çerçevesinde “makamsal ezgi çekirdekleri” yöntemi kullanılmış ve cümlelerin altına hangi ezgi çekirdeği yapısının mevcut olduğu yazılmıştır.

3.3.Yöresi Tokat/Reşadiye Olan Uzun Havaların Ezgi Çekirdeği Analizi

Araştırmanın bu kısmında TRT Türk Halk müziği repertuarında Tokat/Reşadiye yöresine kayıtlı üç uzun havaya ulaşılmıştır (bkz. Tablo 2). Tespit edilen bu uzun havaların makamsal ve biçimsel özellikleri açısından ezgi çekirdeği analizi yöntemi kullanılarak analizleri yapılmıştır. Uzun havaların açışları ve birinci kıtaları yapılan süslemeler ve çarpmalar ile birlikte doğrudan notaya alınmıştır. Eserler, makam analizi ve form analizi olmak üzere iki aşamada analiz edilmiştir.

Tablo 2

TRT Repertuarına Kayıtlı Tokat/Reşadiye Yöresi Uzun Havaları

Rep. No	Yöre	Uzun Havanın Adı	Kaynak Kişi	Derleyen
201	Tokat/Reşadiye	Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?	Mihrican Bahar	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.
292	Tokat/Reşadiye	Koyun Kuzulayınca	Mihrican Bahar	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.
322	Tokat/Reşadiye-Almus	Ortap Bellerinde Geliyor Posta	Ali Yıldız Hüseyin Yıldız	TRT Müzik Dai. Bşk. THM. Md.

3.3.1. “Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?” Adlı Uzun Havanın Analizi

TRT Türk Halk Müziği Repertuarında 201 repertuar numaralı eser Tokat’ın Reşadiye ilçesine kayıtlıdır. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Müdürlüğü tarafından derlenen eserin kaynak kişi ve icracısı Mıhrıcan Bahar’dır. Eserin açış kısmı ve söz bölümünün notaları Görsel 1 ve Görsel 2’de yer almaktadır.

Görsel 1

Eserin açış bölümünün notası

Görsel 2

Eserin söz bölümünün notası

Eser, A ve B olmak üzere iki ana cümleden meydana gelmekte, eserin açış kısmı iki cümleden oluşmaktadır. Eserin açış kısmının ilk cümlesi olan A cümlesi Tokat yöresinin uzun havalarının diğer örneklerinde de sıkça rastlanılan hüseyini perdesi civarında seyre başlamıştır (bkz. Görsel 3). Hüseyini perdesi ortak tanımlayıcı perdedir. Hüseyini perdesi güçlü bir şekilde duyurulduktan sonra, cümle merkez tanımlayıcı perde olan Çargâh perdesine doğru inici bir seyir göstermektedir (bkz. Görsel 4).

Görsel 3

A cümlesi; Çargâh Ezgi çekirdeği

Görsel 4

A cümlesinin ezgi katmanı

A cümlesiyle benzer seyir özelliklerine sahip ikinci cümlelerin de aynı perdeler üzerinde seyrettiği görülmektedir. Motif farklılıklarından dolayı bu cümle A¹ olarak ifade edilmiştir. A ve A¹ cümle yapılarında Çargâh ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 5 ve Görsel 6).

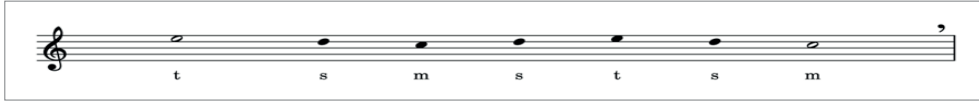
Görsel 5

A¹ cümlesi; Çargâh Ezgi çekirdeği

Görsel 6

A¹ cümlesinin ezgi katmanı

Eserin söz bölümünün girişinde “Of of” sözleriyle Gerdaniye perdesinden başlayarak Hüseyini perdesine glissando ile seyreden inici karakteristik kalıp bir motif yer almaktadır. Bu motif yörede icra edilen diğer “Efilo, Fadik ve Canım Havası” olarak ifade edilen Çargâh perdesi kararlı uzun havaların birçoğunda görülmektedir. Yöre tavrının belirlenmesi açısından önemli sayılabilecek bir motiftir. Gerdaniye perdesi ile başlayan B cümlesi Hüseyini perdesini merkez alarak Çargâh perdesinde karar vermektedir. B cümlesinde Çargâh ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 7 ve Görsel 8).

Görsel 7

Söz bölümü B cümlesi; Çargâh Ezgi çekirdeği

Görsel 8

B cümlesinin ezgi katmanı

B¹ cümlesinde ise neva perdesinin ortak tanımlayıcı perde olduğu görülmektedir. Hüseyini perdesi ile başlayan cümle B cümlesinde olduğu gibi Çargâh Ezgi çekirdeği ile merkez tanımlayıcı perde de karar vermiştir (bkz. Görsel 9 ve Görsel 10).

Görsel 9

Söz bölümü B1 cümlesi; Çargâh Ezgi çekirdeği

Görsel 10

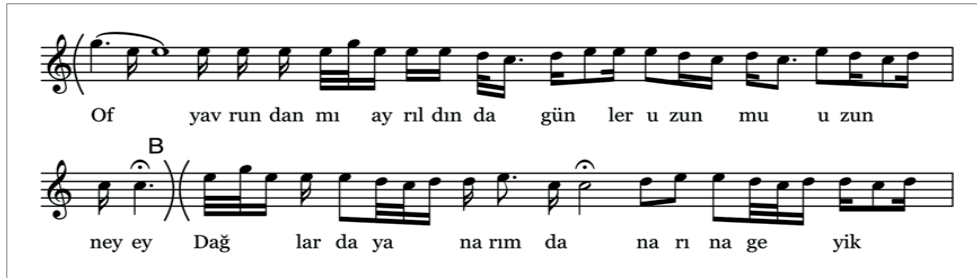
B1 cümlesinin ezgi katmanı

İkinci B ve B¹ cümleleri de birinci B ve B¹ cümleleri ile aynı seyir özelliklerine sahiptir (bkz. Görsel 12 ve Görsel 14). Bu cümlelerde de Çargâh ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 11 ve Görsel 13). İkinci B ve B¹ cümlelerinin birincilerinin tekrarı niteliğinde olduğu ifade edilebilir.

Görsel 11

Söz bölümü ikinci B cümlesi; Çargâh Ezgi çekirdeği

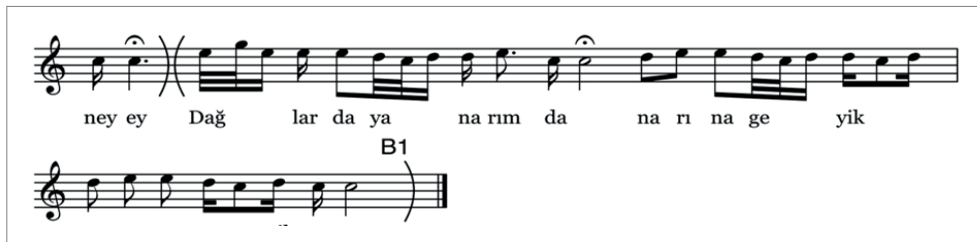
Görsel 12

B cümlesinin ezgi katmanı

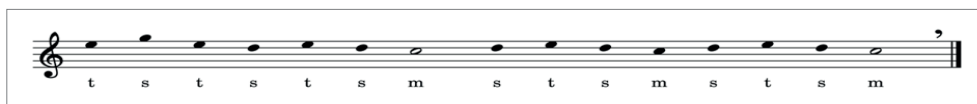
Görsel 13

Söz bölümü ikinci B1 cümlesi; Çargâh Ezgi çekirdeği

Görsel 14

B1 cümlesinin ezgi katmanı

Uzun havanın genel ezgi çekirdeği yapısına bakıldığında çargâh perdesinin merkez tanımlayıcı perde olduğu, Hüseyinî perdesinin ise ortak tanımlayıcı perde olduğu görülmektedir (bkz. Görsel 15). Neva, Acem ve Gerdaniye perdeleri ise süsleyici perde olarak kullanılmıştır. Eserin geneline bakıldığında Çargâh ezgi çekirdeğinin hâkim olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 3).

Görsel 15

Çargâh ezgi çekirdeği

Eserin formu açış kısmı (A+ A¹) söz kısmı (B+ B¹) + (B+ B¹) cümle yapısına sahiptir. Eserin cümle yapısı (A+ A¹) + ((B+ B¹) + (B+ B¹))'dir.

Tablo 3

“Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?” Eserinin Form Çizelgesi

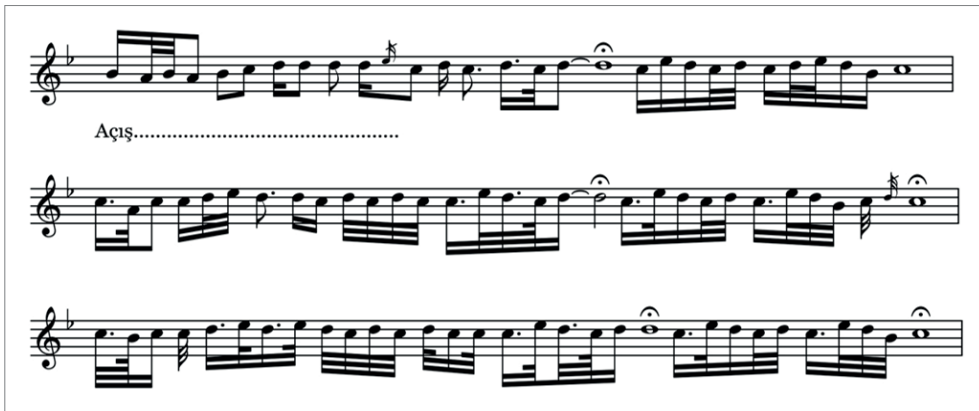
Bölüm	Cümle Yapısı	Ezgi Çekirdekleri
Açış	A	Çargâh
	A ¹	Çargâh
Söz	B	Çargâh
	B ¹	Çargâh
	B	Çargâh
	B ¹	Çargâh

3.3.2. “Koyun Kuzulayınca” Adlı Uzun Havanın Analizi

TRT Türk Halk Müziği Repertuarında 292 repertuar numaralı eser Tokat'ın Reşadiye ilçesine kayıtlıdır. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Müdürlüğü tarafından derlenen eserin kaynak kişi ve icracısı Mıhrıcan Bahar'dır. Bahar tarafından seslendirilen eserin açış kısmı ve söz bölümünün notaları Görsel 16 ve Görsel 17'de yer almaktadır. Çargâh kararlı diğer eserlerden farklı olarak Hüseyinî perdesi yerine Nim Hisar kullanılmaktadır. Yörede bu uzun hava icraları “Nezük” olarak adlandırılmaktadır.

Görsel 16

Eserin açış bölümünün notası

Görsel 17*Eserin söz bölümünün notası*

Ko yun kuzu la yın ca ah ci ğerim a nam
a nam a nam a nam yü rek sı zı la yın ca a nam
a nam Ben se ni ner den bu lu
rum ah ci ğe rim a nam a nam a nam gön lüm
ar zu la yın ca a nam a nam

Eser, A ve A¹ cümlelerinden meydana gelmektedir. Eserin açış kısmı A cümlesinin üç farklı şekilde icra edilmesiyle oluştuğu görülmektedir. Açış süsleyici perde olan Dügah perdesi civarında kısa bir motif yaparak başlamıştır. A cümlesinde Çargâh perdesinin merkez tanımlayıcı perde olduğu ifade edilebilir (bkz. Görsel 19). Birinci A cümlesi daha çok ortak tanımlayıcı perde olan Neva perdesi üzerinde durmaktadır. Neva perdesinde kalış yapılarak perde güçlü bir şekilde duyurulduktan sonra benzer motifler ile Çargâh perdesinde karar veren cümle de Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 18).

Görsel 18*A cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği*
Görsel 19*A cümlesi; ezgi katmanı*

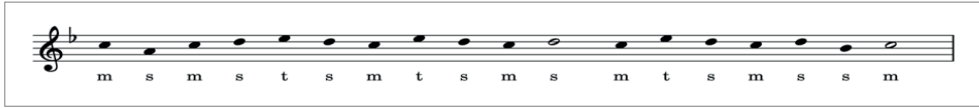
s s s m s m s m t s m s t s s m

İkinci A cümlesi de birinci A cümlesi ile aynı seyir özelliklerine sahip Neva perdesinin merkez alındığı Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 20 ve Görsel 21).

Görsel 20*İkinci A cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği*

Görsel 21

İkinci A cümlesi; ezgi katmanı

Üçüncü A cümlesinin de birinci A cümlesi ile aynı seyir özelliklerine sahip olduğu ifade edilebilir. Neva perdesinin merkez alındığı cümlede Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 22 ve Görsel 23).

Görsel 22

Üçüncü A cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

Görsel 23

Üçüncü A cümlesi; ezgi katmanı

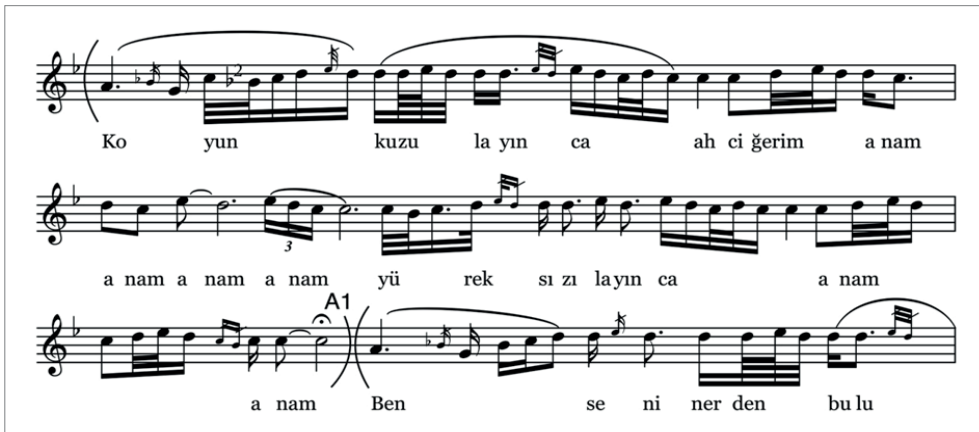

Söz bölümünde ise A cümlesiyle benzer seyir yapısına sahip olduğu ancak motif ve süsleyici perde farklılıklarından dolayı bu cümle A¹ olarak ifade edilmiştir (bkz. Görsel 24 ve Görsel 26).

Eserin söz bölümünün giriş kısmı açış cümlesinde olduğu gibi düğah civarında kısa bir motif yaptıktan sonra daha çok çargâh ve neva perdesi üzerinde durmaktadır. Neva perdesinde kalış yapılarak perde güçlü bir şekilde duyurulduktan sonra benzer motifler ile Çargâh perdesinde karar veren bir seyre sahip olduğu görülmektedir (bkz. Görsel 25 ve Görsel 27). A¹ cümle yapılarında da Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir.

Görsel 24

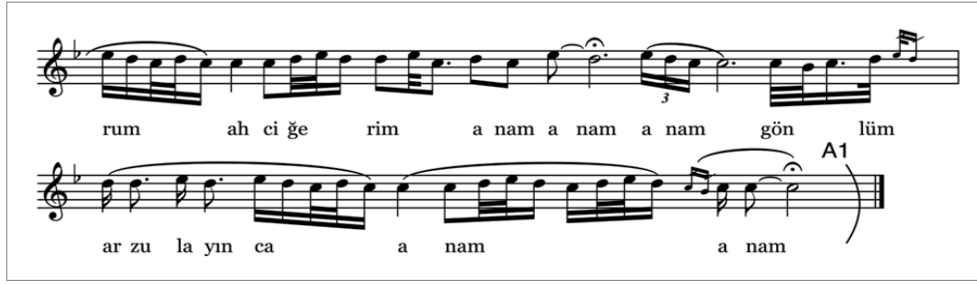
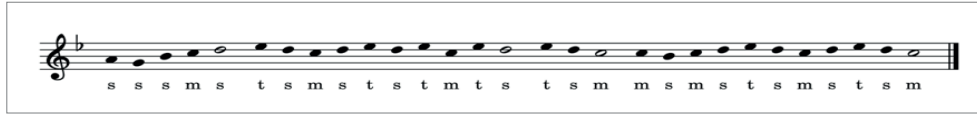
A1 cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

Görsel 25

A1cümlesi; ezgi katmanı

Görsel 26*İkinci A1 cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği***Görsel 27***A1 cümlesi; ezgi katmanı*

Uzun havanın genel ezgi çekirdeği yapısına bakıldığında Çargâh perdesinin merkez tanımlayıcı perde olduğu, Neva perdesinin ise ortak tanımlayıcı perde olduğu görülmektedir (bkz. Görsel 28). Bayati Şiraz ezgi çekirdeğinde Nim Hisar perdesinin hem ortak tanımlayıcı perde hem de süsleyici perde olarak kullanıldığı görülmektedir. Dügah ve Buselik perdeleri ise süsleyici perde olarak kullanılmıştır. Eserin geneline bakıldığında Bayati Şiraz ezgi çekirdeğinin hâkim olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4).

Görsel 28*Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği*

Eserin açış kısmı (A+A+A) söz kısmı (A¹+ A¹) formunda ve eserin tamamının cümle yapıları Bayati Şiraz ezgi çekirdeğinden oluşmaktadır. Eserin genel formu (A+ A+A)+(A¹+ A¹)'dir.

Tablo 4*“Koyun Kuzulayınca” Eserinin Form Tablosu*

Bölüm	Cümle Yapısı	Ezgi Çekirdekleri
Açış	A	Bayati Şiraz
	A	Bayati Şiraz
	A	Bayati Şiraz
Söz	A ¹	Bayati Şiraz
	A ¹	Bayati Şiraz

3.3.3. "Ohtap Bellerinde Geliyor Posta" Adlı Uzun Havanın Analizi

TRT Türk Halk Müziği Repertuarında 322 repertuar numaralı eser Tokat'ın Reşadiye-Almus yöresine kayıtlıdır. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Türk Halk Müziği Müdürlüğü tarafından derlenen eserin kaynak kişileri Ali Yıldız ve Hüseyin Yıldız'dır. Eserin açış kısmı ve söz bölümünün notaları Görsel 29-30 ve 31'de yer almaktadır.

Görsel 29

Eserin açış bölümünün notası

Görsel 30

Eserin açış bölümü notasının 2. sayfadaki devamı

Görsel 31*Eserin söz bölümü notası*

Of of ot lak bel le rin den ge çer sen pos ta

Ben den se lam söy le o naz lı dos ta

Saz.....

Gelen söy lü yor da ne zük pek has ta ne hal le re düş tün

kız ka ra göz lüm

Eser A ve A¹ cümlelerinden meydana gelmektedir. Birinci A cümlesi Neva perdesinin nim hisar perdesine çarpmasıyla oluşan motifle başlamaktadır. Neva perdesinin ortak tanımlayıcı perde olduğu ve merkez alındığı görülmektedir (bkz. Görsel 33). İlk önce neva ve çargâh ardından Neva ve Nim Hisar perdelerinin artarda gelerek oluşturulduğu motiflerin ardından merkez tanımlayıcı perde olan Çargâh perdesi kararlı motiflerin olduğu görülmektedir. Cümle de Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 32).

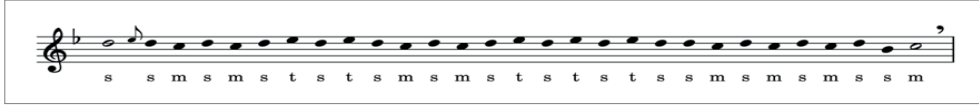
Görsel 32*A cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği*

Açış.....

A

Görsel 33

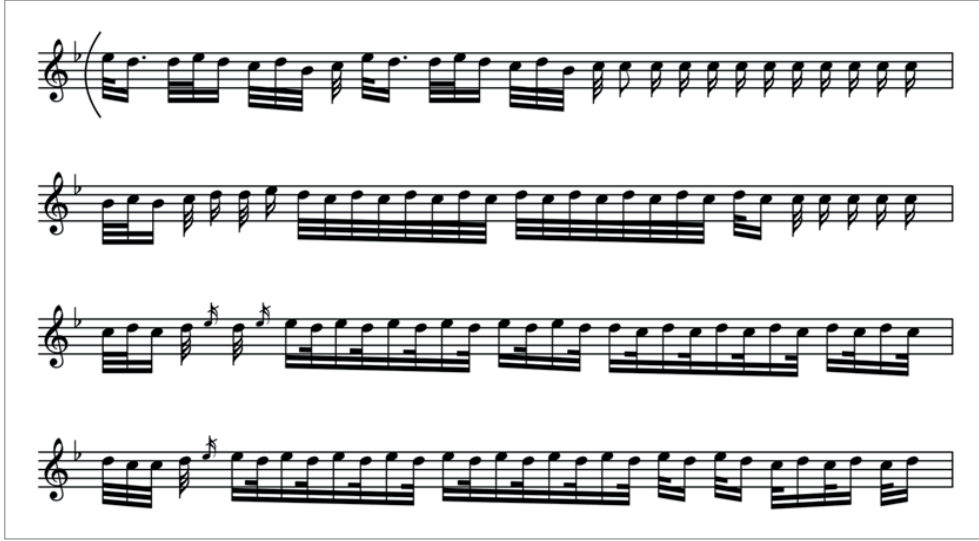
A cümlesi; ezgi katmanı

İkinci A cümlesi hem süsleyici hem de ortak tanımlayıcı perde olan Nim Hisar perdesinden inici bir seyir ile Çargâh perdesinde karar vererek cümleye başlamıştır. Ardından diğer A cümlesinde olduğu gibi Neva perdesinin merkez alındığı önce Neva ve Çargâh ardından Neva ve Nim Hisar perdelerinin art arda gelerek olduğu motiflerin olduğu ve Çargâh perdesinde karar verdiği görülmektedir (bkz. Görsel 36). İkinci A cümlesi de Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı ile örtüşmektedir (bkz. Görsel 34 ve Görsel 35).

Görsel 34

İkinci A cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

Görsel 35

İkinci A cümlesi devamı; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

Görsel 36

İkinci A cümlesi; ezgi katmanı

Söz bölümünün girişinde diğer eserlerden farklı olarak “of of” sözlerinde Gerdaniye perdesi yerine Acem perdesinden Nim Hisar perdesine glissando ile inici bir motif gerçekleştirilmiştir. A¹ cümlesi hüseyini perdesinin ortak tanımlayıcı perde olduğu, çargâh perdesinde karar veren, Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği yapısı görülmektedir (bkz. Görsel 37 ve Görsel 38).

Görsel 37

A1 cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

Görsel 38

A1 cümlesi; ezgi katmanı

Söz bölümünde kısa bir A cümlesinden oluşan Bayati Şiraz ezgi çekirdeğinin duyurulduğu ara saz yer almaktadır (bkz. Görsel 39 ve Görsel 40).

Görsel 39

A cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

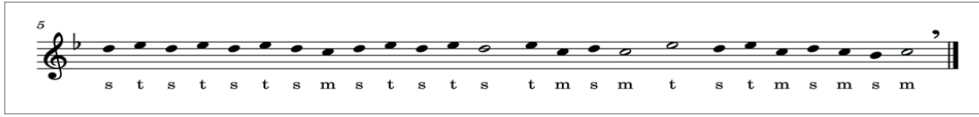
Görsel 40

A1 cümlesi; ezgi katmanı

Birinci A¹ cümlesinden farklı olarak “of of” sözlerinde yer alan girişteki karakteristik ikinci A¹ cümlesinde yer almamaktadır. Cümlelerin kalan kısmı benzer seyir özelliklerine sahip Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği ile devam etmektedir (bkz. Görsel 41 ve Görsel 42).

Görsel 41

İkinci A1 cümlesi; Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği

Görsel 42*İkinci A1 cümlesi; ezgi katmanı*

Uzun havanın genel ezgi çekirdeği yapısına bakıldığında Çargâh perdesinin merkez tanımlayıcı perde olduğu, neva ve nim hisar perdesinin hem ortak tanımlayıcı perde hem de süsleyici perde olarak kullanıldığı görülmektedir. Buselik perdesi ise süsleyici perde olarak kullanılmıştır (bkz. Görsel 43). Eserin geneline bakıldığında Bayati Şiraz ezgi çekirdeğinin yapısının hâkim olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 5).

Görsel 43*Bayati Şiraz Ezgi çekirdeği*

Eserin açış kısmının formu (A+ A)'dır. Söz kısmı yapısı (A¹) +A+(A¹) cümle yapısına sahiptir. Eserin cümle yapısı (A+ A) + ((A¹) +A+(A¹))'dir.

Tablo 5*“Ohtap Bellerinden Geliyor Posta” Eserinin Form Tablosu*

Bölüm	Cümle Yapısı	Ezgi Çekirdekleri
Açış	A	Bayati Şiraz
	A	Bayati Şiraz
Söz	A ¹	Bayati Şiraz
Ara Saz	A	Bayati Şiraz
Söz	A ¹	Bayati Şiraz

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Tokat/Reşadiye yöresi müzik kültürü çevre ilçeleri de içine alan geniş bir bölgeyi kapsamaktadır. Bölgede icra edilen uzun havaların adları konusunda yapılan araştırmalarda, bu havaların farklı adlarla isimlendirildiği ancak tür olarak aynı olduğu görülmektedir. Genel olarak çargâh kararlı ve hüseyini perdesi ile icra edilenlere “Efilo, Canım, Fadik, Dere Havaları, Yüksek Hava ve Cer havası” isimlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Çargâh kararlı olup Nim Hisar perdesinin kullanıldığı uzun havaların ise “Nezük” olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Bu yörenin müzik kültürünü korumada oldukça muhafazakâr olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte Orta Asya müzik kültürünün bir parçası olan pentatonik ezgi yapısı motifleri ile benzerlik olma ihtimali değerlendirilebilir. Yöre müziğinin ayırt edici bir özelliği olan Gerdaniye perdesinden Hüseyini perdesine glissando ile inici seyir gösteren motif, “Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?” adlı uzun havada görülmektedir. Çoğunlukla Çargâh ezgi çekirdeğinden oluşan motif, yörede icra edilen diğer uzun havaların birçoğunun sözlerinin giriş kısmında yer almaktadır.

Araştırmaya konu olan üç uzun havada tespit edilen ezgi çekirdeği ve perde tipleri şunlardır; “Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?” adlı havanın müzikal cümlelerinde Çargâh ezgi çekirdeği, “Koyun Kuzulayınca” ve “Ohtap Bellerinden Geliyor Posta” adlı havaların müzikal cümlelerinde Bayati Şiraz ezgi çekirdeği yapısı görülmüştür. Uzun havalar genellikle 4 ya da 5 sestten oluşan ses sahasına sahiptir. Üç uzun havada da merkez tanımlayıcı perde “Çargâh” perdesidir. “Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?” adlı havada “Hüseyini” perdesi diğer iki uzun havada ise “Nim Hisar” perdeleri ortak tanımlayıcı perdelerdir. Eserlerde yer alan diğer perdeler ise süsleyici perde olarak kullanılmıştır.

Reşadiye Yöresi uzun havaları, Türk müzik kültürünün bir parçası olan halk ezgileri içerisinde Orta Asya kökenli ezgi yapısını korumuş nadide eserlerdendir. Bu tip karakteristik yöre müziği ezgisel kalıplarının somut olarak tespit edildiği çalışmalar kültürün var olması algılanması ve yeniden inşa edilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Etik kurul onayı

Bu çalışma, insan hayvan veya hassas veriler içermediği için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: MST, CG; verilerin toplanması: BTK; sonuçların analizi ve yorumlanması: BTK; çalışmanın yazımı: BTK. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazarlar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

This study does not require ethics committee approval as it does not involve human animal or sensitive data.

Author contribution

Study design and concept: MST, CG; data collection: BTK; analysis and interpretation of results: BTK; writing of the manuscript: BTK. All authors reviewed the results and approved the final version of the manuscript.

Source of funding

The authors declare the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Akar, H. (2017). *Niksar üstüne*. Niksar Belediyesi Kültür Yayınları.
- Arslan, S. (2016). *Tokat yöresi halk ezgilerinin müzikal analizi* (Tez No. 438435) [Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Bayraktarkatal, M. E. (1997). *Geleneksel Türk Müziğinde Makam Kavramı*. IMS toplantısında sunulan bildiri, Londra. <https://www.ertugrulbayraktar.com/makam>
- Bayraktarkatal, M. E. ve Güray, C. (2021). Makamın yapı taşı. M. S. Tokaç ve C. Güray (Ed.), *Anadolu ve komşu coğrafyalarda makam müziği atlası* içinde (s. 949-1017). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25. bs.). Salmat Basın Yayıncılık.
- Can, T. ve Turhan, S. (2006). *Ordu'nun Dereleri Ordu türküleri*. Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Coşkun Elçi, A. (1997). *Muzaffer Sarısözen (Hayatı, eserleri ve çalışmaları)*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Durmaz, M. (2024). *Efilo, Canım ve Fadik havalarının vokal icra özelliklerinin incelenmesi* (Tez No. 855093) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Eşiğül, T. (2012). *Tokat-Reşadiye'de geleneksel oyun müzikleri* (Tez No. 302837) [Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Güray, C. (2012). *Bin yılın mirası makamı var eden döngü: Edvar geleneği*. Pan Yayıncılık.
- Güray, C. (2023). *Türk müziği: Ezgisel organizasyonlar ve makamlar*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Haşhaş, S. (2022). *Türk Halk müziği: THM bilgileri, uzun havalar, kırık havalar*. Efe Akademik Yayıncılık.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. bs.). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurt, N. (2014). Tokat türkülerinin melodik ve ritmik bakımdan incelenip sınıflandırılması. *Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (s. 157-213). Salmat Basım Yayıncılık.
- Öztürk, O. (2014). *Makam müziğinde ezgi ve makam ilişkisinin analizi ve yorumlanması açısından yeni bir yaklaşım: Perde düzenleri ve makamsal ezgi çekirdekleri* (Tez No. 381924) [Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi.
- Turhan, S. ve Adıgüzel, S. (2008). *Tokat türküleri ve oyun havaları*. Cem Veb Ofset.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The “Uzun Hava” with a çargâh decision performed in the Reşadiye region are generally called “Efilo” air. The name “Efilo” is an abbreviation of the nickname used by people in the Black Sea region before the surname law was enacted. In fact, it is the abbreviated expression of the name “Efiloğlu” in the region. Another preference for naming “Uzun Hava” is that the local people and performers express the words “Canım and Fadik” sung at the beginning of some “Uzun Hava” as the name of the “Uzun Hava”. In the region, there are also examples of “Uzun Hava” that are performed in the çargâh decisive, but in which the nim hisar pitch is used instead of the hüseyini pitch. These “Uzun Hava” are called “Nezük”. The name Nezük comes from the story of Nezük, who was born in Mazan Village of Hafik district of Sivas and went to Niksar as a bride (Akar, 2017, pp. 239-241).

The main purpose of this study is to analyze the local “Uzun Hava”, which contain the most characteristic elements of the musical culture of Tokat/Reşadiye region in terms of melodic structure, in terms of motif, maqam and form, and thus to try to speculate on the musical interaction of Anatolia with neighboring geographies such as Central Asia and the Caucasus. In the study, musical / maqam analysis methods will be used, historical records and current examples will be examined and answers to the questions in question will be sought.

It is important in terms of analyzing the “Uzun Hava” of Tokat/Reşadiye region in terms of motif, maqam and formal aspects and determining the melody nucleus structures of the region.

2. Method

This research is a qualitative study carried out in order to make a musical analysis of the local “Uzun Hava”, which contain the most characteristic elements of the music culture of Tokat/Reşadiye region in terms of melodic structure, in terms of motif, makam and form.

A descriptive research method, the literature review method and document/record analysis were used. “Descriptive research describes a given situation as fully and carefully as possible” (Büyüköztürk et al, 2018, p. 24). “Survey models are research approaches that aim to describe a past or current situation as it exists. The event, individual or object that is the subject of the research is interpreted as an attempt to define it within its own conditions and as it is” (Karasar, 2012, p. 77).

The data required for the research were obtained by scanning the sources (theses, articles, journals, books, digital media sources, audio, video, old and current recordings) and interviews with experts in the field. In addition, relevant data were accessed by searching web-based national and international databases. The data in the research were obtained through data collection techniques.

In the research, historical records or current examples of three “Uzun Hava” recorded in the TRT THM Repertoire in Tokat/Reşadiye region were notated by the author. The maqam analysis of the works was carried out through the model proposed by Bayraktarkatal and Güray in 2021, which includes a new approach to the concept of “maqam melody kernels” (Bayraktarkatal & Güray, 2021, pp. 943-981).

3. Findings, Discussion and Results

The melody nucleus and pitch types identified in the three “Uzun Hava” subject to the research are as follows; Çargâh melody nucleus in the musical phrases of the air named “Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?”, Bayati Şiraz melody nucleus in the musical phrases of the air named “Koyun Kuzulayınca”, Bayati Şiraz melody nucleus structure in the musical phrases of the air named “Ohtap Bellerinden Geliyor Posta”. “Uzun Hava” generally have a sound field consisting of 4 or 5 voices. The central defining pitch in all three “Uzun Hava” is the “Çargâh” pitch. The “Hüseyini” pitch in “Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı?” and the “Nim Hisar” pitches in the other two “Uzun Hava” are the common defining pitches. The other pitches in the pieces are used as ornamental pitches.

The “Uzun Hava” of the Reşadiye Region are among the rare works that have preserved the melody structure of Central Asian origin among the folk melodies that are a part of Turkish music culture. Studies in which such characteristic regional music melodic patterns are concretely identified are important in terms of perceiving and reconstructing the existence of culture.